

VOS-TYÖVOIMAKOULUTUS - TOIMINTAMALLI AMMATILLISILLE OPPILAITOKSILLE

SELVÄT SÄVELET HANKKEEN TUOTTAMA
MATERIAALI POHJOIS-POHJANMAAN ALUEEN
AMMATILLISILLE OPPILAITOKSILLE

Selvät sävelet -hanke
selvat.savelet.hanke@gmail.com

SISÄLLYS

Johdanto	
Työvoimakoulutus	1
Prosessi ja vaiheet	1
Ennakointi, suunnittelu ja tarjonta	1
Asiakkaiden saavuttaminen	2
Työvoimakoulutuksen kohderyhmät	2
Asiakkaasta opiskelijaksi	3
Opiskelijapalautteet	4
Työelämäsuhteet	5
Rahoitus ja kustannukset	6
Tietosuoja	6
Lähtöleikkisyyden muutokset	7
Lisätiedot, lähteet ja liitteet	8

JOHDANTO

Hei!

Tervetuloa tutustumaan ja hyödyntämään Selvät Sävelet -hankkeen tuloksena laadittua VOS-työvoimakoulutuksen toimintamallia! Toimintamallin kohderyhmää ovat Pohjois-Pohjanmaan alueen ammatilliset oppilaitokset, jotka toimivat palveluntuottajina myös VOS-työvoimakoulutuksissa. Ammatilliset oppilaitokset voivat hyödyntää toimintamallia omassa toiminnassaan sellaisenaan tai soveltuvin osin. Toimintamalli soveltuu hyvin esimerkiksi henkilöstön perehdyttämiseen VOS-työvoimakoulutuksen osalta.

Selvät sävelet -hankkeen toimijoina oli viisi (5) Pohjois-Pohjanmaan alueen oppilaitosta: Koulutuskuntayhtymä OSAO, Koillis-Suomen Aikuiskoulutus, Koulutuskeskus Brahe, Oulun Palvelualan Opisto sekä PSK-Aikuisopisto. Hanke sai rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä (Erityisavustus jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittäminen).

Hankkeen aktiivinen toiminta-aika kesti vuoden, toukokuusta 2021 huhtikuun loppuun 2022. Hankkeen aikana selkiytettiin erityisesti VOS-työvoimakoulutuksen nykytilaa ja hyviä olemassa olevia toimintamalleja hankeverkoston oppilaitoksissa. Parhaimmat, hyväksi havaitut toimintamallit on koottu tähän dokumenttiin sekä viitattuihin liitteisiin. Käsissä olevaan materiaaliin kerätyt tiedot ja materiaalit pohjautuvat hankeajakauteen (2021–2022) tiedonkeruuseen, verkoston omaan kokemukseen, eri asiantuntijoiden puheenvuoroihin ja muihin lähteisiin, jotka on mainittu asiayhteyksissä sekä lähdeluettelossa. Hankkeessa pyrittiin huomioimaan myös tulevaisuuden muutokset siltä osin kuin se oli mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Huomioitavaa on, että hankkeen päättyessä vuoden 2022 suunnitellut uudistukset, kuten Pohjoismaainen työvoimapalvelumalli, tekivät vasta tulostaan.

Hankkeen loppuwebinaari toteutettiin 4.4.2022. Tilaisuuteen kutsuttiin ensisijaisesti kaikki toimijat ja asiantuntijat, jotka ovat myötävaikuttaneet hankkeen edistymiseen mm. näistä organisaatioista: Pohjois-Pohjanmaan ELY, TE-toimistot, Oulun ja Raahen työllisyyspalvelut, hankeverkostoon kuuluvien oppilaitosten eri hanketoimijat ja muut asiantuntijat, Koulutuskeskus JEDU, Oulun Nuorten työpajatoiminta, sekä muut yritysten ja organisaatioiden eri asiantuntijat. Loppuwebinaarista kerättyjen palautteiden, kehittämis- ja viimeistelyehdotusten jälkeen hankeverkosto tulee jalkauttamaan toimintamallia Pohjois-Pohjanmaan ammatillisiin oppilaitoksiin kevään 2022 aikana.

Lämmin kiitos tuestanne ja ennakkoluulottomasta suhtautumisestanne hankkeeseemme!

Ystävällisin terveisin,
Selvät sävelet -hanketoimijat
ota yhteyttä: selvat.savelet.hanke@gmail.com

TYÖVOIMAKOULUTUS

Mikä: VOS-työvoimakoulutuksella tarkoitetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) valtionosuusrahoituksella toteutettavaa työvoimakoulutusta. VOS-työvoimakoulutuksena voidaan järjestää koko tutkintoja, osa tai osia tutkinnosta tai ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Kenelle: Soveltuvat henkilöt, joilla on koulutustarve ja jotka soveltuvat koulutuksen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään. Työvoimakoulutuksen pääasialliset asiakkaat ovat aikuisia.

Miten: VOS-työvoimakoulutusta voivat järjestää ne oppilaitokset, joilla on järjestämislupa tutkintojen järjestämiseen myös työvoimakoulutuksena. Rahoitus ja opiskelijavuosien määrä päätetään vuosittain.

Miksi: Työvoimakoulutuksen järjestämisen tavoitteena on tarjota ammatillisia valmiuksia edistävää työvoimakoulutusta sekä kotoutumiskoulutusta. Ammatillisia valmiuksia edistävää työvoimakoulutusta ovat mm. jatko- ja täydennyskoulutus, missä tavoitteena on henkilön edellytykset työllistyä ammatillisia valmiuksia kehittämällä ja täydentämällä. Kotoutumiskoulutus (kotoutumislaki 20 §) on suunnattu aikuisille maahanmuuttajille. Kotoutumiskoulutus tarjoaa kielellisiä, kulttuurisia, yhteiskunnallisia sekä elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, jotta henkilö kykenisi selviytymään uudessa ympäristössä, työelämässä toimiessa tai jatko-opintoihin hakeutuessa yhteiskunnan näkökulmasta täysivaltaisena ja tasa-arvoisena jäsenenä. Perekdy tarkemmin: Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta (2017).

PROSESSIN ERI VAIHEET

Rahoitus ja opiskelijavuosien määrä päätetään vuosittain. Päätöstä edeltää neuvotteluvaihe, jossa ELY-keskukset keskustelevat koulutuksen järjestäjien kanssa. Neuvotteluvaiheen jälkeen OKM kuulee TEMiä, minkä jälkeen tekee päätökset. Työvoimakoulutus avataan hakuun sen jälkeen, kun koulutuksen järjestäjä on toimittanut koulutuskuvauksen TE-toimistoon.

NEUVOTTELUVAIHE → KUULEMISVAIHE → PÄÄTÖKSENTEKOVAIHE → KOULUTUSHAKU AVATAAN

ENNAKOINTI, SUUNNITTELU JA TARJONTA

Koulutuksen järjestäjät tekevät suunnitelmallista ennakointi- ja suunnittelutyötä työvoimakoulutusten suhteen yhteistyössä ELY-keskuksen ja TE-palveluiden sekä kuntakokeilun edustajien kanssa. Työelämästä ja viranomaisilta kantautuvat viestit ja suuntaviivat huomioidaan tarkasti työskentelyssä. Ammattibarometri -sivustolle on koottu TE-toimiston näkemyksiä keskeisten ammattien kehitysnäkymistä lähitulevaisuudessa. Linkki sivustoon [tässä](#).

Yhteistyöpalaverissa ELY-keskuksen, TE-toimiston ja kuntakokeilun edustajien sekä koulutuksen järjestäjien kesken tarkistetaan suunniteltu tarjonta ja selvitetään mahdolliset päällekkäisyydet ja muutostarpeet.

Työelämän muutoksiin ja tarpeisiin vastaaminen edellyttää joustavuutta, ennakointi- ja reagointikykyä sekä resursseja kaikilta toimijoilta.

Vallitsevassa työmarkkinatilanteessa työelämä tarvitsee osaajia nopeasti, mikä edellyttää koulutusten näkökulmasta lyhyitä ja täsmällisiä toteutuksia, joissa tavoitteena on osallistujien täsmäosaamisen kehittäminen yrityksen tarpeet huomioiden.

Työelämään siirtyvältä kaivataan ammatillisen osaamisen lisäksi monipuolisia työskentelytaitoja, ryhmätyö-, sosiaalisia-, ja itsenäisen työn taitoja, digitaitoja, riittävää suomen kielen osaamista sekä reipasta ja oma-aloitteista itsensä johtamisen taitoa. Osa tehtävistä edellyttää koko tutkinnon suorittamista.

ENNAKOI
SUUNNITTELE
ESITÄ
TOTEUTA

ASIAKKAIDEN SAAVUTTAMINEN

Tutustu TE-palveluiden sivuilla olevaan ohjeeseen työvoimakoulutusten markkinointiviestinnästä ennen koulutusten markkinointia.

Koulutuksen järjestäjä markkinoi työvoimakoulutuksia organisaatiossa sovitulla tavalla. Pohjois-Pohjanmaan alueen koulutusten järjestäjien tyypillisimmät markkinointikanavat ovat erilaisten koulutusinfojen ja muiden tapahtumien lisäksi:

Kuva: Tyypillisiä koulutuksen järjestäjien käyttämiä markkinointikanavia.

Yksi tehokkaaksi havaittu markkinointimenetelmä on suusta suuhun markkinointi, jossa opiskelija kertoo oppilaitoksensa koulutuksista ystävilleen.

Vuonna 2021 käyttöön otettu TE-live-palvelu palvelee yhtenä hyvänä opiskelupaikkaa hakevien sekä työnhakijoiden tiedostus- ja rekrytointikanavana. TE-live on kohdennettu erityisesti työllistymistä varten, mutta soveltuu myös hyvin RekryKoulutusten sekä niiden työvoimakoulutusten markkinointiin, joissa työnantaja on sitoutunut yhteistyökumppani ja osoittaa mielenkiintoa uuden työvoiman palkkaamiseen koulutuksen suorittamisen jälkeen.

**SOME- JA MUU SÄHKÖINEN
SEKÄ PRINTTIMAINONTA,
INFOT JA TAPAHTUMAT**

Koulutuksen järjestäjä voi sopia tilaisuuksia, joissa se esittelee ajankohtaista koulutustarjontaansa TE-toimiston tai kuntakokeilujen työllisyyspalvelujen virkailijoille. Näin virkailijat pysyvät tietoisina alueellisesta tarjonnasta, uusista avauksista, sekä voivat vastavuoroisesti viestiä työelämästä nousseista tarpeista ja toiveista. Koulutuksen järjestäjä voi halutessaan toimittaa virkailijoille myös valmista tai valmisteltua markkinointimateriaalia, jotta nämä voivat lähestyä sopivaa kohderyhmää ja markkinoida esimerkiksi tietyn alan haussa olevia koulutuksia.

Asiakashankinnan haasteita

Työttömiä ja työttömyysuhan alaisia asiakkaita hallinnoidaan TE-toimiston ja työllisyyspalvelujen virkailijoiden käyttämässä tietojärjestelmässä, johon koulutuksen järjestäjillä ei ole pääsyä. Tästä syystä koulutuksen järjestäjän on mahdotonta suoramarkkinoida koulutuksia sopivalle kohderyhmälle. Hakijatilannetta tulee tiedustella TE-toimiston virkailijoilta erikseen, mikäli haluaa seurata hakijamäärän kehittymistä.

**EI PÄÄSYÄ
ASIAKASTIETOJÄRJESTELMÄÄN,
EI SYSTEMAATTISTA MARKKINOINTIA,
EI TIETOA HAKIJAMÄÄRISTÄ**

Haastetta tuo myös se, että eri koulutuksen järjestäjillä on tarjonnassaan samoja koulutuksia tai tutkintoja, jotka toteutetaan eri aikoihin. Ei ole asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista, että häntä lähestyttäisiin saman tutkinnon osalta toistuvasti, useita kertoja vuodessa.

Toistaiseksi koulutuksen järjestäjät ovat jonkin verran epä tietoisia siitä, millä tavoin ja millä tiheydellä haussa olevia työvoimakoulutuksia markkinoidaan työttömille ja työttömyysuhan alaisille, ja mitkä markkinointikanavat ovat olleet tehokkaimpia ja saavuttaneet eniten asiakkaita. Koulutuksen järjestäjät ottaisivat mielellään vastaan tilastotietoa esimerkiksi haussa olevien koulutusesitteiden linkkien klikkausmääristä koulutusten vetovoimaisuuden ja houkuttelevuuden selvittämiseksi.

VOS-TYÖVOIMAKOULUTUKSEN KOHDERYHMÄT

Työvoimakoulutuksen kohderyhmä

Työvoimakoulutus on suunnattu pääsääntöisesti aikuisille ja yli 20-vuotiaille työttömille tai työttömyysuhan alaisille TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun asiakkaille, joilla on työvoimapolitiittinen koulutustarve.

Työllisyyden kuntakokeilu

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät maaliskuussa 2021. TE-palvelut tulevat viimeisimmän tiedon mukaan siirtymään kokonaisuudessaan kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Työllisyyden kuntakokeilun voimassaoloaika on tarkoitus jatkaa niin kauan, kunnes palvelut siirtyvät kokonaan kunnille.

**TYÖTTÖMILLE TAI
TYÖTTÖMYYSUHAN ALAISILLE
AIKUISILLE, JOILLA KOULUTUSTARVE**

Pohjois-Pohjanmaan kuntakokeilut

- OULUN seudun kokeilu: Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos ja Tyrnävä
- RAAHEN seudun kokeilu: Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki
- JOKILAAKSOJEN työllisyyskokeilu: Ylivieska, Oulainen, Merijärvi, Kalajoki ja Alavieska.

Ketkä ovat kuntakokeilun asiakkaita?

”Kuulut kuntakokeilun asiakkaaksi, kun olet ilmoittautunut työnhakijaksi ja kotikuntasi kuuluu alueelliseen kuntakokeiluun sekä olet työtön, lomautettu, työllistettynä oleva tai olet työllistymistä edistävässä palvelussa ja kuulut johonkin seuraavista ryhmistä:

- ✓ sinulla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan vaan saat työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta
- ✓ äidinkielesi on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuutesi on muu kuin Suomi
- ✓ olet alle 30-vuotias (te-palvelut.fi).”

Työvoimakoulutuksen asiakkaiden monimuotoisuus

Työvoimakoulutukseen hakeutuu asiakkaita erilaisista syistä ja lähtökohdista. Työvoimakoulutuksessa opiskelee alanvaihtajia, vailla aiempaa tutkintoa olevia, pidempään työnhakijana olleita, maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä, vajaa-, osa- ja täsmätyökykyisiä ja myös opiskelijoita, jotka ovat tulleet syventämään aiempaa osaamistaan. Toisinaan koulutuksiin ohjautuu myös opiskelijoita, jotka hyötyisivät ensisijaisesti muista kunnan tai kaupungin tarjoamista palveluista.

ALANVAIHTAJAT,
OSAAMISTA SYVENTÄVÄT,
VAILLA AIEMPAA TUTKINTOA,
PIDEMPÄÄN TYÖNHAKIJANA OLLEET,
MAAHANMUUTTAJAT JA
MUUT VIERASKIELISET,
VAJAA-, OSA- JA TÄSMÄTYÖKYKYISET

Tutkintokoulutusten kielitaitotasosuositukset

Koulutuksen järjestäjillä on erilaisia koulutusvaihtoja, jotka soveltuvat tai ovat erikseen kohdistettuja maahanmuuttajille ja vieraskielisille asiakkaille. Näitä ovat erimerkiksi kohderyhmälle räätälöidyt ja suunnitellut tutkinto-, tutkinnon osa ja muu ammatillinen lisäkoulutus, joissa opetuskielenä on pääsääntöisesti suomen kieli.

Kielitaitotasosuositukset vaihtelevat Pohjois-Pohjanmaan alueen oppilaitoksissa. Hankkeessa keskusteltiin kielitaitotasosuositusten yhtenäistämisestä, mutta siihen ei nähty mahdollisuutta, tai löydetty ratkaisua. Lisätietoja kielitaidon tasojen kuvausasteikosta OPH:n sivulla ([linkki](#)). Tarkempi osoite mainittu lähteissä.

Vaillinaista suomen kielen taitoa voi kohentaa eri organisaatioissa jo ennen ammatillisten opintojen pariin siirtymistä, mutta myös sen aikana. Oppilaitoksissa tarjotaan erilaisia oppimista tukevia opintoja, orientoivia opintoja, pienryhmä- ja muuta ohjausta opiskelijan tarpeet ja oppilaitoksen resurssit huomioiden. Tuen tarvetta esiintyy kokemusten mukaan erityisesti YTO-opinnoissa, samoin digitaidoissa. Oppilaitokset käyttävät sekä itse laatimia, että muiden koostamia selkokielistettyjä avoimia oppimateriaaleja opetuksen tukena. Tietoa maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille asiakkaille ja selkokielisiin materiaaleihin ja sivustoihin liittyviä linkkejä on kerätty materiaalipankkiin, johon linkki materiaalin lopussa.

ASIAKKAASTA OPISKELIJAKSI

Aikuisille on tarjolla erilaisia koulutusvaihtoehtoja, joista tyypillisimmät ovat omaehtoinen koulutus (nk. jatkuva haku), oppisopimuskoulutus ja työvoimakoulutus. Omaehtoisessa koulutuksessa on mahdollista opiskella myös työttömyysetuudella, mikäli asiasta on sovittu TE-toimiston tai Työllisyyspalveluiden kanssa.

Omaehtoinen koulutus soveltuu alanvaihtajille, opintoja loppuun suorittaville, vailla tutkintoa oleville ja perus-, ammatti-, tai erikoisammattitutkinnosta kiinnostuneille. Hakeutuminen koulutuksiin oppilaitoksen hakujärjestelmän kautta.

Oppisopimuskoulutus edellyttää soveltuvaa työpaikkaa ja soveltuu yli 15-vuotiaille. Suurin osa opinnoista tapahtuu työpaikalla oppien. Työpäivien osalta maksetaan palkkaa. Hakeutuminen koulutuksiin oppilaitoksen hakujärjestelmän kautta. Seuraavaksi kuvaus siitä, millä tavoin työvoimakoulutukseen hakeudutaan.

OMAEHTOINEN KOULUTUS
OPPISOPIMUSKOULUTUS
TYÖVOIMAKOULUTUS

TE-toimiston ja työllisyyden kuntakokeilun asiakas hakeutuu **työvoimakoulutukseen** TE-palvelujen kautta, pääsääntöisesti sähköisesti.

Koulutustarpeen selvittäminen (TE-hallinto): Asiakkaan palvelutarpeen arviointi, suunnitelma ja palveluprosessin yksi osa on asiakkaan koulutustarpeen arviointi. Koulutustarpeen arvioinnissa otetaan huomioon työvoimakoulutuksen tarve työllistymisen näkökulmasta sekä hakijan soveltuvuus koulutuksesta suoriutumiseen ja tavoiteammattissa toimimiseen.

Koulutukseen hakeminen: Työvoimakoulutukseen haetaan TE-palvelujen kautta, ensisijaisesti sähköisesti verkkohakemuksella määrääkaaan mennessä.

Opiskelijavalinta: Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnan suunnitteluvaiheessa on keskeistä tunnistaa ja ennakoida työmarkkinoiden työvoima-, koulutus- ja osaamistarpeet, sekä olla näkemys potentiaalisista hakijamääristä.

Tiedottaminen ja ohjaus tulee suunnata kohderyhmälähtöisesti. Koulutustiedotteissa on mainittava myös hakuprosessiin liittyvät vaiheet ja valintoihin liittyvät menettelytavat.

**KOULUTUSTARPEEN SELVITTÄMINEN,
KOULUTUKSEEN HAKEMINEN,
OPISKELIJAVALINTA,
OPISKELIJAN OIKEUDET JA
VELVOLLISUUDET,
OPINNOT JA TYÖSSÄOPPIMINEN**

Opiskelijavalinnoissa tähdätään löytämään soveltuvimmat ja motivoituneimmat opiskelijat. Koulutukseen valitaan vain pääsyaatimukset täyttäviä henkilöitä.

Työvoimakoulutuksen opiskelijoiden valitsemisesta päättää aina TE-toimiston virkailija/valintaryhmä koulutuksen järjestäjän esityksestä. Tarvittaessa valintaryhmään voi lukeutua myös muita asiantuntijoita, kuten sosiaaliviranomaisia tai uraohjaajia. Opiskelijavalintatilaus- ja muut mahdolliset soveltuvuuskokeet ovat hakijoille maksuttomia. Opiskelijavalintapäätöksestä tiedotetaan hakijaa kirjallisesti.

Koulutushakemuksia mahdollisine liitteineen ei luovuteta TE-hallinnon ulkopuolisille tahoille. Opiskelijavalintaryhmä voi tutustua hakemuksiin ao. TE-toimistossa. Asiakirjojen käsittelyssä noudatetaan suurta huolellisuutta.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet: Työvoimakoulutuksen opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta. Opiskelijan tulee osallistua opetukseen säännöllisesti sekä edetä opinnoissaan suunnitellusti.

Koulutuksen keskeyttäminen: Oppilaitoksen esityksestä TE-toimisto tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä, mikäli opinnot eivät etene suunnitellusti tai mikäli opiskelija on luvatta poissa yhdenjaksoisesti vähintään viisi koulutuspäivää. Koulutuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan koulutuksen keskeyttämisperusteiden täyttymisestä TE-toimistolle. Opiskelijaa kuullaan ennen päätöksen tekemistä.

Työssäoppiminen: Työssäoppimisjakson osalta edellytetään, että työssäoppiminen työpaikalla tukee koulutuksen oppimistavoitteiden saavuttamista. Koulutuspalvelujen tuottajan velvollisuuksiin kuuluu huolehtia ohjauksen järjestämisestä, työnantajan informoimisesta työssäoppimiseen liittyvistä seikoista ja tavoitteista sekä järjestää työssäoppimisen ajaksi ryhmävastuuvakuutus. Ilman työsuhdetta tapahtuvan

työssäoppimisen osalta tehdään kirjallinen määräaikainen koulutussopimus yhdessä koulutuspalvelujen tuottajan, työnantajan ja opiskelijan kesken. Sopimuksen sisältö on erikseen määritelty. Lisätietoja koulutussopimuksesta OPH:n sivuilta, [täältä](#).

OPISKELIJAPALAUTTEET

VOS-työvoimakoulutusten osalta kerätään opiskelijapalautetta sekä laaditaan henkilöarvio ARVI.

Opiskelijoilta, joiden tavoitteena on suorittaa ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto tai näiden yksi tai useampi osa, kysytään **opiskelijapalaute (Amis-palaute)** rahoitusmuodosta riippumatta. Amis-palautetta ei kuitenkaan kysytä VALMA eikä TELMA koulutusten opiskelijoilta, eikä opiskelijoilta, joiden tavoitteena on suorittaa tutkinnon osaa pienempiä kokonaisuuksia. Amis-palautetta ei kysytä myöskään niiltä opiskelijoilta, jotka suorittavat yhden tai useamman tutkinnon osan menemällä suoraan näyttöön. (OPH 2021.)

**AMIS-PALAUTTEET JA
HENKILÖARVIO ARVI**

OPH ohjeen ([linkki](#)) mukaan opiskelijat vastaavat kyselyyn kaksi kertaa opintojensa aikana:

1. **aloitusvaiheessa** (aloitusvaiheen kysely), kun henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) on ensimmäisen kerran hyväksytty, ja
2. **päättövaiheessa** (päättövaiheen kysely), kun opiskelija on osoittanut HOKSissa tavoitteena olevan tutkinnon taikka tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi tarvittavan osaamisen. (OPH 2021.) Palaute-linkki on voimassa 30 vuorokautta.

Onnistu opiskelijapalautteen keruussa!

HOKS-keskustelun päätteeksi kerro opiskelijalle Amis-palautteesta ja tarvittaessa esitele palautteen sisältöä. Opiskelija saa automaattisesti palautelinkin sähköpostiinsa tai tekstiviestillä Arvo-järjestelmästä. HUOM! Palaute-linkki voi ohjautua myös roskapostiin. Palaute-linkki on voimassa 30 vrk.

Ryhmän HOKS-keskustelujen toteuttamisen aikaväli voi olla pitkä, joten huomioi tämä aikatauluissa, mikäli tavoitteena on kerätä palaute koko ryhmän ollessa paikalla.

Palaute-linkkien automatisoinnin jälkeen saatujen palautteiden määrä on vähentynyt, joten palautteiden kertymistä on syytä seurata. Opiskelijapalautteet ovat

koulutuksen järjestäjälle tärkeitä, sillä ne vaikuttavat ammatillisen koulutuksen vaikuttavuusrahoitukseen.

Päättöpalauteen kyselyn osalta suositellaan opiskelijaa antamaan palaute viimeistään päättäjätilaisuudessa tai viimeisen ohjaus- tai muun keskustelun yhteydessä. Päättövaiheen osalta palautteiden määrä jää vähäisemmäksi aloitusvaiheen kyselyyn verrattuna. Usein opiskelijat ovat opintojen loppuvaiheessa työelämäjaksolla, mikä voi vaikuttaa palautteiden määrään.

VOS-työvoimakoulutuksen osalta palautteen keruu OPAL-järjestelmässä päättyi 1.7.2019 ([OPAL-ohjeet](#)). OPAL-palautteita kerätään edelleen ELY:n kilpailuttamissa työvoimakoulutuksissa.

Opiskelijapalautteita voi tutkia Vipunen-palvelussa ([linkki](#)).

Henkilöarvio ARVI

ARVI-järjestelmä on TE-toimiston ja koulutusorganisaatioiden käyttöön luotu sähköinen henkilöarvion välittämisen järjestelmä, johon kouluttaja tallentaa koulutuksen loppuvaiheessa arvionsa opiskelijan työmarkkinatilanteesta, valmiuksista ja niiden kehittymisestä koulutuksen aikana. Arvioidulla on oikeus nähdä arvion sisältö. ARVI näkyy myös TE-palvelujen virkailijalle URA-järjestelmän kautta, mihin se tallentuu 2 vuoden ajaksi. ARVI laaditaan osoitteessa asiointi.mol.fi/arvi. Lue lisää [täältä](#).

TYÖELÄMÄSUHTEET

Onnistunut työvoimakoulutus edellyttää myös hyviä työelämysuhteita ja pitkäjänteistä yhteistyötä sekä kumppanuutta eri koulutusalojen yritysten ja organisaatioiden kanssa. Sujuvan yhteistyön tuloksena työelämä saa viimeisimmän tietotaidon omaavat ja motivoituneet uudet osaajat yritykseensä työvoimaksi.

**HYVÄT TYÖELÄMÄSUHTEET
EDELTYYS ONNISTUNEELLE
TYÖVOIMAKOULUTUKSELLE**

Työelämäyhteistyön kehittäminen

Työelämäyhteistyötä voi kehittää ja syventää pitämällä säännöllistä yhteyttä työelämäkumppaniin, kutsumalla työelämän edustajia oppilaitosvierailuille ja asiantuntijoiksi tai kutsuvieraiksi erilaisiin tilaisuuksiin. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjä huomioi ja havainnoi työelämästä nousevia signaaleja, tarpeita ja kehityssuuntia, ja vie saamaansa arvokasta tietoa myös suoraan teoria- ja

käytännön opetukseen. Myös erilaiset hankkeet ja muut kehitystoimenpiteet avaavat ja syventävät suhteita.

Yhtenä tärkeänä työelämäyhteistyön muotona on myös oppilaitoksessa eri koulutusaloilla järjestettävät työelämäfoorumit. Niissä käydään läpi ammatillisen koulutuksen ja koulutuksen järjestäjän yleisiä asioita, alakohtaisia ajankohtaisia kuulumisia ja opiskelijatilannetta. Lisäksi siellä tuodaan terveisiä työelämäkentältä ja voidaan käsitellä auditointi-, sekä tiedotus- ja viestintäasioita. Samalla kerätään myös ennakkointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen liittyvää tietoa ja palautetta.

**SÄÄNNÖLLINEN YHTEYS,
OPPILAITOS- JA TYÖPAIKKAVIERAILUT,
ERILAISET TILAISUUDET, HANKE- JA
KEHITYSTYÖ, TYÖELÄMÄFOORUMIT**

Työpaikkaohjaajakoulutus

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen laadukas toteuttaminen ja sen onnistuminen edellyttää hyvää yhteistyötä ja aktiivista otetta niin koulutuksen järjestäjältä, työpaikalta kuin opiskelijaltakin. Työpaikkaohjaajien osaaminen ja sen kehittäminen ovat tärkeässä asemassa. Työpaikkaohjaajakoulutusta on tarjolla kaikille työpaikkaohjaajiksi aikoville, työpaikkaohjaajina toimiville sekä työnantajille. Pohjois-Pohjanmaalla koulutusta on tarjolla maksuttomasti esimerkiksi Kajaanissa KAO:lla, Oulun alueen TOPPI-verkoston oppilaitoksissa (Luovi, OSAO, OPAO, PSK-Aikuisopisto ja SDO) sekä Raahen seudulla Brahessa. Koulutuksia on tarjolla päivän mittaisina sekä 2 h mittaisina teemoitettuna lyhytperehdytyksinä.

Työelämäpalautejärjestelmä

Valtakunnallinen työelämäpalautejärjestelmä otettiin käyttöön heinäkuussa 2021. Työelämäpalaute käsittää kaksi eri kyselyä, jotka ovat Työpaikkaohjaajakysely ja Työpaikkakysely.

Työpaikkaohjaajakysely lähetetään keskitetysti OPH:sta enintään kaksi kertaa kuukaudessa, mikäli lähettämistä edeltävän kahden viikon aikana työpaikkaohjaajan ohjauksessa olleen opiskelijan työpaikkajakso on päättynyt. Työpaikkakysely on lähetetty ensimmäisen kerran tammikuussa 2022, ja sitä tullaan keräämään kaksi kertaa vuodessa. Kyselyiden avulla seurataan *työelämän tyytyväisyyttä* ammatillisen oppilaitoksen toimintaan järjestää koulutusta yhteistyössä työelämän kanssa. Kyselyn lähettämistä varten koulutusorganisaatio saa

OPH:lta vastauslinkit, jotka se lähettää edelleen työelämän yhteistyökumppanille pääsääntöisesti sähköpostilla.

Työelämäpalaute on koulutusorganisaatioille tärkeä, sillä se on yksi vaikuttavuusrahoituksen perusteista. Lue lisää [täältä](#).

TYÖVOIMAKOULUTUKSEN RAHOITUS JA KUSTANNUKSET

Ammatillisen koulutuksen rahoitus sisältyy Opetus- ja kulttuuriministeriön opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään, joka muodostuu neljästä elementistä: perus-, suoritus-, vaikuttavuus- ja strategia-rahoituksesta, joista kolme ensimmäistä elementtiä yhdessä muodostavat laskennallisen rahoituksen. Nämä elementit kohdennetaan koulutuksen järjestäjille laskennallisesti suoritteisiin pohjautuen siinä suhteessa kuin jokaisessa rahoituselementissä on rahoitukseen oikeuttavia suoritteita suhteessa niiden kokonaismäärään. (OKM 2022c)

Rahoitusjärjestelmä ottaa huomioon keskeiset tekijät, jotka ovat vaikuttamassa koulutuskustannuksiin, kuten eri tutkintotyypit, tutkintokohtaiset kustannuserot, erilaiset koulutusten toteuttamisen muodot, työvoimakoulutuksen, oppimisvalmiuksia tukevat opinnot, henkilöstökoulutuksen ja erityisen tuen sekä majoituksen. Nämä kustannustekijät on pyritty huomioimaan painottamalla rahoituksen perusteena käytettäviä suoritemääriä erilaisilla kertoimilla, joilla huomioidaan erilaisia kustannuseroja. (OKM 2022c)

Rahoitusjärjestelmä osuiksineen ja kertoimineen pyrkii myös huomioimaan ammatillisen koulutuksen tavoitteet ennen muuta suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuuksilla, kannustaen tehostamaan opintoprosesseja ja ohjaamaan koulutuksia vastaamaan osaamistarpeita. Opetus- ja Kulttuuriministeriön asettamassa ammatillista koulutusta ja sen rahoitusta koskevassa laissa on määritelty erikseen työvoimakoulutusta koskeva korotuseroin. (905/2021, Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta).

Kun tarkastellaan koulutus- ja opiskelukuluja työvoimakoulutukseen opiskelijaksi hakeutuvan näkökulmasta, koulutus ja siinä tarvittavat oppimateriaalit sekä muut välineet, tarvikkeet ja varusteet ovat opiskelijoille maksuttomia. Koulutuksen järjestäjälle syntyy erilaisia koulutukseen liittyviä kustannuksia näiden opiskelijakohtaisten kulujen lisäksi, esimerkiksi oppimisympäristöön, harjoitustyömateriaaleihin, välineisiin, laitteisiin, lisensseihin, kalustoon ja niiden huoltoon liittyvistä kustannuksista.

Riippuen koulutusalaista, ammatilliset opinnot sisältävät ammattitaitovaatimuksiin kuuluvia pätevyys- ja korttikoulutuksia sekä vaativat työtehtäviin sopivan vaatetuksen, työjalkineet, erilaisia suojavarusteita ja päivittäisiä kuluja tarvikkeita. Nämä kaikki tuottavat koulutusalaakohtaisia erityiskuluja.

VOS-työvoimakoulutukset ovat usein kestoaltaan lyhyempiä kuin esimerkiksi yhteishaun kautta tutkinto-opintojen suorittaminen. Kun näitä erilaisia opiskelijakohtaisia väline- ja varustetarpeiden kulueriä tarkastellaan koulutuksen järjestäjän näkökulmasta, VOS-työvoimakoulutuksissa opiskelijakohtaiset aloituskustannukset tulee kuolettaa lyhyemmässä ajassa kuin esim. OPH-rahoitteisissa tutkintokoulutuksissa, joissa koulutuksen suorittaminen kestää pitempään.

Näiden lyhyemmässä ajanjaksossa suoritettavien tutkintojen kustannuksen korotuskertoimissa on pääosin huomioitu työvoimakoulutuksen ominaispiirteet. Kun taas osatutkintoja suoritettaessa opinnot vaativat myös samat ammattitaitovaatimusten mukaiset sertifikaatit ja varusteet, joten opiskelijakohtaiset kuluerät ovat suurimmalta osaltaan samat kuin koko tutkinnon suorittajalla, mutta suhteellinen korvaus ja kustannusten rahoituksellinen painokerroin näissä ei ole koulutuksen järjestäjälle rahoituksellisesti kannustava.

Työvoimakoulutusten tarkoituksena on tarjota työttömille ja työttömyysuhan alla oleville aikuisille koulutuksia ammatillisten valmiuksien parantamiseen, osaamisen täydentämiseen ja työllistymisen mahdollisuuksien parantamiseen lyhyelläkin aikavälillä. Rahoittajan toiveena on tähän perustuen, että osa koulutuksista ovat osaamista täydentäviä ja päivittäviä tutkinnon osia ja lyhyitä kursseja. Näiden lyhytkestoisten koulutusten rahoitus ei ole koulutusten järjestäjille optimaalinen, sillä rahoitusjärjestelmän painotukset, ennen muuta vaikuttavuusrahoitus ja korotuskertoimet eivät tue taloudellisesti näiden lyhytkestoisten opintokokonaisuuksien järjestämistä.

TIETOSUOJA

Hankkeen aikana pohdittiin myös mm. 2019 Tiedonhallintalakia ja siirtymäaikoja, JHS191 Tiedonohjaussuunnitelmaa, Valtioneuvoston suosituksia asiakirjajulkisuuskuvauksesta sekä turvaluokiteltavista asiakirjoista, hankkeen oppilaitosten nykytilanteesta tiedonhallintalain edellyttämien muutosten osalta ja TE-koulutusten opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyvaiheita ja käsittelijöitä. Hankkeessa kävi ilmi, että oppilaitokset ovat työstämässä tiedonhallintaa eri tavoin ja eri hankkeiden voimin.

Tiedonhallintalaki astuu voimaan kokonaisuudessaan vuonna 2024. Jaksolla 2020–2021 oppilaitoksissa on jouduttu selvittämään, miten tietojärjestelmien hankinnoissa sovelletaan lokitietojen keräämistä ja

sähköistä luovutusta säännösten mukaisesti, on päivitetty asiakirjajulkisuuskuvaukset, päivitetty tai jopa vasta laadittu tiedonhallintamalli ja varmistettu, että tekniset rajapinnat käytetyissä palveluissa ja sovelluksissa toimivat. Tiedonhallintamalli sisältää myös arkistonmuodostussuunnitelman ja useat oppilaitokset ovatkin vähitellen siirtymässä, elleivät ole jo siirtyneetkin, täysin sähköiseen arkistointiin. Kuluvan vuoden aikana tietoaineistojen tulee olla saatavilla koneluettavassa muodossa ja paperisina saapuvat asiakirjat pitää muuntaa digitaaliseen muotoon. Lisävaatimuksia asiakirjojen sähköiselle käsittelylle tuovat myös diariointivelvollisuus tietyille asiakirjoille, asiakirjojen salassapidon astetta koskevat merkinnät, mikäli kyseessä on salassapitoa joiltain osin edellyttävä asiakirja sekä säilytysajat ja aineistojen tuhoaminen säilytysaikojen umpeuduttua. TE-koulutusten osalta tietyt tietoaineistot tulee säilyttää 10 vuotta, mikä poikkeaa joiltain osin muiden valtionosuusrahoitteisten koulutusten tietoaineistojen säilytysajoista.

TE-koulutuksissa sähköinen asiahallinta on jo pitkään ollut arkipäivää. Asiakastietoja siirretään TE:n, ELYn ja oppilaitosten välisessä yhteydenpidossa tietosuoja huomioon ottaen. Tietosuoja kuitenkin rajoittaa – kuten tässä toimintamallista kertovassa dokumentissa muuallakin todetaan – oppilaitosten asiakashankintaan liittyviä toimia niiltä osin, että esimerkiksi niiden henkilöiden, jotka eivät tule valituiksi työvoimakoulutuksiin, yhteystietoja ei luovuteta oppilaitoksille. Näin oppilaitokset eivät voi suoraan ottaa yhteyttä henkilöihin ja tarjota muita vaihtoehtoja kouluttautumiseen tai esimerkiksi urasuunnittelua tai muita ohjaavia palveluita. TE-toimisto kuitenkin voi oppilaitoksen toiveesta informoida kyseisiä henkilöitä muista vaihtoehdoista. Toimintatavan muutos edellyttää kuitenkin muun tahon kuin oppilaitosten toimenpiteitä.

LÄHITULEVAISUUDEN MUUTOKSIA

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta (JOTPA) koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus mm. analysoi työelämän osaamis- ja työvoimatarpeita, rahoittaa työikäisille kohdennettuja koulutuksia, kehittää erilaisia palveluja, tukee yhteistyötä sekä osallistuu jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden kehittämiseen. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus on itsenäinen viranomainen. Lue lisää [täältä](#).

Alkuvuodesta 2022 JOTPA:n toiminta ei ole vielä näyttäytynyt konkreettisesti koulutuksen järjestäjille.

JOTPA,
POHJOISMAINEN TYÖVOIMAPALVELUMALLI,
TYÖKANAVA OY,
TE-PALVELUT 2024-UUDISTUS

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli astuu voimaan toukokuussa 2022. Uudistusta tarvitaan, sillä Suomen työllisyysaste on muita Pohjoismaita alhaisempi, samoin työllisyyspalvelujen määrää ja laatua tarkastellessa. Mallilla tavoitellaan nopeampaa työllistymistä. Työttömälle työnhakijalle tarjotaan aiempaa yksilöllisempää tukea työnhakuun. Lue lisää [täältä](#).

Millä tavoin pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa on suunniteltu yhteistyötä eri koulutusasteiden kanssa? Alkuvuodesta 2022 tilanne oli vielä epäselvä.

Työkanava Oy – Valtion erityistehtäväyhtiö, uusi valtion omistama erityistehtäväyhtiö perustetaan osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi, jonka tehtävänä tulee olemaan kaikkein vaikeimmin työllistyvien työttömien ja työhaluisten osatyökykyisten työllistäminen. Yhtiön on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2022 aikana. Lue lisää [täältä](#).

TE-palvelut 2024-uudistus. TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Uudistuksella tavoitellaan palvelurakennetta, joka edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä, lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Jatkossa työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, mikä tukee nopeampaa työllistymistä. Lue lisää [täältä](#).

Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta on vielä epäselvää, millä tavoin uudistus tulee vaikuttamaan esimerkiksi työvoimakoulutusten ennakointiin, suunnitteluun ja toteutukseen, opiskelijavuositavoitteisiin sekä rahoitukseen, eli käytännössä koko prosessiin. Samoin kuin pohjoismaisen työvoimapalvelumallin osalta, vielä ei tiedetä, millä tavoin yhteistyötä tehdään vuonna 2024.

LISÄTIEDOT JA LÄHTEET

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 531/2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>.

Laki Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. 682/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210682>.

OPAL 2021. <https://asiointi.mol.fi/opalohjeet/Viesti.html>.

Opetushallitus 2022a. <https://www.oph.fi/fi>.

Opetushallitus 2022b. Työelämässä oppiminen. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoelamassa-oppiminen>.

Opetushallitus 2022c. Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillisen-koulutuksen-opiskelijapalaute>.

Opetushallitus 2022d. Kielitaitotasosteikko. <http://www02.oph.fi/ops/taitotasosteikko.pdf>.

Opetushallitus 2022e. Perusopetus maahanmuuttajille. <https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/maahanmuuttajien-koulutus/perusopetus-maahanmuuttajille/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022a. <https://okm.fi/etusivu>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022b. Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen. <https://vipunen.fi/fi-fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022c. Ammatillisen koulutuksen rahoitus. <https://okm.fi/ammattillisen-koulutuksen-hallinto-ja-rahoitus>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022d. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. <https://okm.fi/jatkuvan-oppimisen-ja-tyollisyyden-palvelukeskus>.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta. 905/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210905?msclid=feb23562af4611ecb7f3ccc0dd660290>.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. <https://www.ely-keskus.fi/ely-pohjois-pohjanmaa>.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto. Ohjeistus työvoimakoulutuksen järjestäjälle 6/2021. <https://urly.fi/2wps>.

TE-palvelut 2022a. <https://www.te-palvelut.fi/>.

TE-palvelut 2022b. Työvoimakoulutus. <https://www.te-palvelut.fi/tyonhakijalle/ammattinvalinta-koulutus/tyovoimakoulutus>.

TE-palvelut 2022c. ARVI-järjestelmän ohje arvioinnin syöttäjälle. https://asiointi.mol.fi/opalohjeet/ARVI_ohje_arvion_syottaaja.pdf.

TE-palvelut 2022d. Palveluntuottajille. <https://toimistot.te-palvelut.fi/pohjois-pohjanmaa/palveluntuottajille>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022a. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli. <https://tem.fi/pohjoismainen-tyovoimapalvelumalli>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022b. TE-palvelut 2024 -uudistus. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022c. Työkanava Oy. Valtion erityistehtävayhtiö. <https://tem.fi/valtion-erityistehtavayhtio>.

Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta,

19.12.2017, TEM/2376/ 00.03.05.02/2017.

Työ- ja elinkeinotoimistot 2021. Ammattibarometri. <https://www.ammattibarometri.fi/>.

MUUT MATERIAALIT

Toimintamallissa viitatus liitteet sekä muut tuotetut materiaalit löytyvät sähköisestä kansioista, johon [suora linkki tässä](#).

- Koulutuksen järjestäjän muistilista
- Koulutusmuodot aikuisille
- Laadukas asiakas- ja uraohjaus VOS-työvoimakoulutuksessa
- Onnistu opiskelijapalautteen keräämisessä!
- Oppilaitokset ja muut alueen palveluntarjoajat
- Selkokielistettyihin materiaaleihin linkkejä
- Tietoa koulutussopimuksesta
- Tietoa maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille asiakkaille
- Tietosuojaan liittyvät materiaalit
- Vastuukouluttajan muistilista